

Výroční zpráva

Ústavu dějin Univerzity Karlovy a archivu Univerzity Karlovy za rok 2014

Sídlo archivu: Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1, udauk@ruk.cuni.cz, 224491463

Zřizovatel archivu: Univerzita Karlova v Praze

Akreditace podle zákona 499/2004 Sb.: archiv byl akreditován ze zákona. Archiv splnil kde dni 19. prosince 2014 podmínky dle § 61 zákona č. 499/2004 Sb.

Ad I. Personální podmínky archivu:

Vedení ÚDAUK:

Prof. PhDr. Petr Svobodný, PhD.	ředitel
Mgr. Petr Cajthaml	vedoucí Archivu UK
Doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.	vedoucí Ústavu dějin UK (do 30. 6. 2014)
PhDr. Marek Ďurčanský, PhD.	vedoucí Ústavu dějin UK (od 1. 7. 2014)

Sekretariát ÚDAUK

Mgr. Libuše Horská

Pracovníci Ústavu dějin UK

Bc. Monika Beránková	knihovna
Doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.	
PhDr. Marek Ďurčanský, PhD.	
Mgr. Jakub Jareš	
Mgr. Jana Ratajová, PhD.	
PhDr. Milada Sekyrková, CSc.	
Prof. PhDr. Petr Svobodný, PhD.	
PhDr. Jiřina Urbanová	knihovna
Prof. ThDr. Václav Wolf	(úvazek 0,1)

Pracovníci Archivu UK

Mgr. Petr Cajthaml

Mgr. Roman Elner (úvazek 0,75)

Alena Homolková badatelna

PhDr. Jiří Přenosil

Mgr. Kateřina Schwabiková (úvazek 0,5, od 2. 9. 2014)

PhDr. Lenka Šínová (od 1. 4. 2014 úvazek 0,75, od 1. 11. 2014 úvazek 1,0)

Mgr. Petr Šmíd (úvazek 0,5, do 30. 11. 2014)

Mgr. Michal Továrek

PhDr. Blanka Zilynská, PhD. (úvazek 0,5)

Není-li uvedeno jinak, jde o zaměstnance na plný úvazek.

Ad II. Celkové množství uložených archiválií, jejich metráž, zpracovanost, fyzický stav:

192 archivních fondů a sbírek (z toho 190 v přímé péči instituce a 2 uložené v instituci na základě smlouvy o uložení)

počet běžných metrů – 6 962,17 bm

nezpracováno – 5 330,54 bm

zpracováno – 1 631,63 bm

inventarizováno – 460,53 bm

celkem pomůcek – 108

III. VÝBĚR, ZPRACOVÁNÍ A VYUŽÍVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ

Protokoly o výběru archiválií

a) ve skartačním řízení

Původce	Počet protokolů	Množství posouzených dokumentů v bm	Množství vyřazených dokumentů v bm	Převzato v bm
Fakulta humanitních studií UK	3	16,97	0	16,97
Fakulta sociálních věd UK	4	23,51	10,9	12,61
Filozofická fakulta UK	6	29,55	8	21,55
2. Lékařská fakulta	1	0,34	0	0,34
Lékařská fakulta UK v Plzni	2	17,44	13,47	3,97
Rektorát UK	8	36,62	0,11	36,51
Právnická fakulta UK	3	22,31	6,89	15,42
Koleje a Menzy	6	90,88	90,44	0,44
Přírodovědecká fakulta UK	2	6,00	0	6,00
Pedagogická fakulta UK	4	12,53	0	12,53
Matematicko-fyzikální fakulta	1	0,4	0,4	0
1. Lékařská fakulta	2	22,2	22,2	0
Fakulta tělesné výchovy a sportu	1	18,46	18,46	0
Lékařská fakulta UK v Hradci Králové	1	6,75	6,75	0
Celkem	44	303,96	177,62	126,34

b) mimo skartační řízení

Původce nebo vlastník	Počet protokolů	Množství posouzených dokumentů v bm	Množství vyřazených dokumentů v bm	Množství vyřaz. dokumentů v %	Množství převzatých dokumentů v bm
Filozofická fakulta UK	1	0,02			0,02
Nadace pro výchovu k ústavnosti	1	0,11			0,11

Přírodovědecká fakulta UK	1	0,25			0,25
Fiala Vladimír	1	0,55			0,55
Hejdánek Ladislav	1	20,00			20,00
Palach Jiří	1	1,60			1,60
Celkem		22,53			22,53

ÚDAUK nedisponuje finančními prostředky pro nákup archiválií.

Zpracování archiválií

Název archivního souboru	Zpracováno bm za rok	Inventarizováno bm za rok	Nová archivní pomůcka (typ)
Nadace pro výchovu k ústavnosti	0,11		Manipulační seznam prvního typu
Kvestura Univerzity Karlovy	6,79		Manipulační seznam druhého typu
Právnická fakulta Německé univerzity v Praze		5,50	Dílčí inventář
Fakulta sociálních věd	65		
Sudetoněmecký slovník – Ernst Schwarz	8		

V roce 2014 pokračovala digitalizace archiválií o studentech pražských univerzit z období 1882–1945. V roce 2014 byly digitalizovány protokoly státní zkušební komise při Právnické fakultě Německé univerzity v Praze (historicko-právní zkouška). Digitalizované archiválie jsou zpracovávány a zpřístupňovány pomocí webové aplikace vyvinuté Ústavem výpočetní techniky UK ve spolupráci s Archivem Univerzity Karlovy (digitální kopie jsou opatřovány popisnými metadaty a indexovány). V roce 2014 webové stránky s digitalizovanými matrikami navštívilo 4 791 unikátních návštěvníků (celkem 7 539 unikátních návštěv), kteří si zobrazili celkem 53 525 stránek. Ve srovnání s rokem 2013 návštěvnost webu výrazně stoupla.

V roce 2014 bylo vyřízeno 343 potvrzení o studiu, 12 potvrzení o zaměstnání a 350 opisů diplomů, resp. ověření kvalifikace. Důležitou složku archivní činnosti tvořily i historické odborné rešerše. Zodpovězeno bylo 183 badatelských dotazů. V r. 2014 navštívilo studovnu Archivu UK 312 badatelů, z toho 44 zahraničních (celkový počet návštěv: 894) a průběžně byly podávány ústní informace a odborné konzultace návštěvníkům studovny AUK.

Tab. č. 4
Využívání archiválií

Počet badatelů celkem	Z toho cizinců	Počet badatelských návštěv	Počet správních řízení podle § 38 odst. 2	Počet zapůjčených evidenčních jednotek	Počet vypůjčených evidenčních jednotek	Počet rešerší pro úřední potřebu	Počet rešerší pro soukromé účely
312	44	894	0	0	0	705	183

Na začátku roku 2014 (14. ledna 2014) byla v ÚDAUK dokončena generální inventura Národního archivního dědictví.

Komentář ad III.

Pracovníci ÚDAUK jsou členy řady českých i mezinárodních vědeckých společností, resp. členy vědeckých rad důležitých institucí.

P. Svobodný je místopředsdou Národního komitétu pro dějiny věd a techniky a předsdou Společnosti pro dějiny věd a techniky. Od r. 2008 je rovněž členem Rady Kabinetu pro dějiny vědy Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a od prosince 2011 i členem Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR i Masarykova ústavu a archivu AV ČR Od roku 2014 je členem vědeckého výboru International Commission on Archives – Section of University and Research Institution Archives. Nově je také členem International Commission for the History of Universities.

M. Sekyrková je členkou vědecké rady European Society for the History of Science a členkou Commission on Women and Gender Studies in Science, Technology and Medicine při „International Union of the History and Philosophy of Science, Division of History of Science and Technology. Je tajemnicí Společnosti pro dějiny vědy a techniky

M. Ďurčanský je členem oborové rady GA UK, sekce A (společenské vědy, vedoucí skupiny historie – národopis) a členem výboru České archivní společnosti.

ÚDAUK je spolu s Ústavem dějin lékařství a cizích jazyků 1. lékařské fakulty UK řešitelem Programu rozvoje vědních oborů na UK (PRVOUK P21, koordinátorka doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.). Tématem tohoto výzkumného projektu jsou dějiny univerzitní vědy a vzdělanosti, v jeho rámci připravujeme nové Dějiny UK a studie k dějinám medicíny a jednotlivých medicínských oborů. Práce na přípravě nových Dějin se už naplno rozběhly, byl

sestaven autorský kolektiv a vyřešeno vnitřní chronologické a tematické členění projektu. Kromě Dějin, které by měly být příspěvkem k výročí univerzity v roce 2018, jsou v dokončovacím stadiu dílčí studie, které budou otištěny v časopise AUC – Historia Universitatis Carolinae Pragensis.

V ÚDAUK je ve spolupráci s Masarykovým ústavem a archivem AV ČR, v.v.i. řešen důležitý grantový projekt Univerzita Karlova a Československá akademie věd. Inštituce vědy a vysokoškolské vzdělanosti v proměnách politiky a společnosti v letech 1945–1968 (řešitelem je prof. PhDr. Petr Svobodný, Ph.D.) V druhém roce řešení projektu se práce podle plánu koncentrovaly především na heuristiku v archivech, fotografování dokumentů (v současnosti cca 20 tisíc nafocených stran), jejich třídění a zpřístupnění všem členům řešitelského týmu na datovém úložišti. Vedle archivních rešerší probíhaly rešerše odborné literatury. K rozvinutí diskuse k tématu a navázání četných zahraničních kontaktů přispělo i uspořádání dvou mezinárodních workshopů Univerzity v ohrožení? Univerzity, vysoké školy a akademie věd v zemích střední a východní Evropy mezi konkurenčním bojem a spoluprací (50.–60. léta 20. století) (10. října 2014, Univerzita Karlova v Praze) a Centralizace a regionalizace ve vědě v 50. a 60. letech 20. století v Československu a dalších zemích střední a východní Evropy (21. listopadu 2014, Praha, MÚA AV ČR), kde vystoupili vedle všech členů řešitelského týmu a domácích odborníků i badatelé z Německa, Polska, Chorvatska, Rakouska a Slovenska. Kvalitní příspěvky z obou workshopů by měly být v příštím roce zveřejněny v recenzovaných časopisech. Nadále pokračovaly přípravy na plánovaný hlavní výstup grantového projektu, tedy kolektivní monografii. Byly vypracovány detailní teze jednotlivých kapitol, aby se mohlo v příštím roce přistoupit k vypracování definitivních textů. Členové grantového týmu v roce 2014 publikovali několik dílčích studií.

Kromě toho jsou v ÚDAUK řešeny ještě následující grantové projekty:

- částečná spoluúčasť (B. Zilynská) na PRVOUKu P12 - Historie v interdisciplinární perspektivě, podprogram Společnost, kultura a komunikace v českých dějinách (2012–2016)
Garantka projektu: doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.

- projekt NAKI: Jan Hus roku 1415 a 600 let poté. Dějiny, tradice a jejich prezentace v České republice a v Evropě 21. století. Nositel: Husitské muzeum v Táboře, ředitel Mgr. Jakub Smrčka, Th.D. (2012–2015), spoluúčasť B. Zilynská.

Významná byla i publikační činnost v rámci edičního plánu ÚDAUK (i mimo něj), na níž se podíleli P. Cajthaml, I. Čornejová, M. Ďurčanský, J. Jareš, M. Sekyrková, P. Svobodný,

V. Wolf a B. Zilynská studiemí, články, včetně publikací v zahraničí. Úplný výčet publikační činnosti pracovníků ÚDAUK je evidován Ústřední knihovnou UK v rámci „Publikační činnosti interních pracovníků UK“ a OBD (a dále i RIVu). Za jiné publikace pokládáme za potřebné vyzdvihnout alespoň následující dva knižní tituly:

Zdeněk Poustka (ed.), Trpké vzpomínky na 17. listopad, Praha 2014, 224 s.

L. Hlaváčková – P. Svobodný – J. Bříza, History of the General Hospital in Prague, Praha 2014, 129 ss.

V roce 2014 vyšlo jedno číslo časopisu AUC – HUCP 53/1, 2013, další číslo 53/2, 2013 bylo odevzdáno do tisku a probíhala redakční příprava dalších dvou čísel (ročník 54, 2014).

Pracovníci ÚDAUK se rovněž podílejí na činnosti redakčních rad odborných a popularizačních periodik s historickou tematikou, činnosti oborových rad pro doktorská studia (FF UK, FSV UK, PedF UK, PřF UK, 1. LF UK, FHS), resp. se podílejí na pedagogické činnosti těchto fakult. Zároveň pracovníci ÚDAUK vyhotovili řadu posudků (jedná se o několik desítek těchto posudků) pro otištění studií v recenzovaných časopisech a odborných publikacích.

Pracovníci ÚDAUK (Petr Cajthaml a Jakub Jareš) v roce 2014 autorsky připravili výstavu *Listopady/Novembers*, která byla zahájena 17. listopadu 2014 za účasti prezidentů pěti středoevropských zemí a vedení Univerzity Karlovy v křížové chodbě Karolina. Výstavu do konce roku 2014 navštívilo cca 2 000 návštěvníků (potrvá do 28. 2. 2015). Jiří Přenosil a Petr Svobodný v roce 2014 připravili koncepci nové stálé expozice dějin Univerzity Karlovy, stálá výstava bude otevřena 7. dubna 2015. Marek Ďurčanský společně s Jakubem Češkou připravil minivýstavu *Literatura navzdory diktátu doby. Bohumil Hrabal stoletý*. Pracovníci ÚDAUK se v roce 2014 podíleli na přípravě textové a obrazové části univerzitního časopisu Forum, publikovali řadu textů v denním tisku a podíleli se na vzniku několika odborných historických televizních pořadů.

Součástí vědeckého oddělení ÚDAUK je i odborná knihovna, jejíž pracovnice pokračovaly v evidování nových přírůstků (v roce 2014 jich bylo 1129 svazků), poskytování bibliografických informací a rešerší, katalogizaci a rekatalogizaci (Aleph, celkem 1519 svazků), evidenci publikační činnosti pracovníků ÚDAUK (OBD) a přípravě podkladů pro RIV, které z důvodů neustále se měnících propozic a pokynů zabírají až nenáležité množství

času. Současně naše knihovna stále spolupracuje s meziknihovní výpůjční službou i v mezinárodním dosahu a provádí rozsáhlé rešerše z literatury pro externí zájemce. J. Urbanová ve spolupráci s P. Svobodným přispěli do prestižní mezinárodní bibliografie *Bibliography : Publications on University History since 1977 : A continuing Bibliography / Edited by Marc Nelissen, In: History of Universities 28/1, 2014, (Czech Republic 2008), s. 205–208.*

Pracovníci ÚDAUK rozvíjeli pravidelnou badatelskou činnost v domácích i zahraničních knihovnách a archivech a účastnili se řady domácích vědeckých konferencí, seminářů, či kolokvií, na většině těchto akcí se podíleli i aktivně s referáty, resp. diskusními příspěvky.

Na domácích a zahraničních konferencích se aktivně podíleli P. Cajthaml, M. Ďurčanský, J. Jareš, Z. Pousta, M. Sekyrková, P. Svobodný, V. Wolf a B. Zilynská. Podstatná byla naše účast na 6. konferenci Evropské společnosti pro dějiny vědy v Lisabonu, v jejímž rámci se M. Sekyrková zásadním způsobem podílela na uspořádání tematické sekce „Provincial“ Universities, Science and Scholarship in the Habsburg Monarchy – Regional Education Centres or Periphery of State Education?. Valným shromážděním Společnosti byl jednomyslně přijat návrh, aby se její příští konference v r. 2016 konala v Praze.

Z nejvýznamnějších zahraničních konferencí, kterých se účastnili zaměstnanci ÚDAUK a přednesli své vědecké příspěvky, zmiňujeme alespoň tyto:

- 6th ESHS Conference, Lisabon, 4.-6. 9. 2014 (příspěvky Absolute loyalty or the calm before the storm? Some events at the Prague University in the first half of the 19th century a Alma mater Carolo-Ferdinandea – Alma mater Jagellonica. Mutual inspirations and contacts between Czech Charles-Ferdinand University in Prague and Jagiellonian University in Cracow 1882-1918)
- Die Eliten der Städten im Mittelalter und in der frühen Neuzeit. Herkunft, Nationalität, Mobilität, Mentalität, Krakov, 16.-18. 10. 2014 (příspěvek Die intellektuellen Eliten der Stadt Prag im Mittelalter)
- Ocean wszechrzeczy... w spuściznach ludzi nauki i kultury, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, 13. 6. 2014 (příspěvek Dokumentacja pozaaktowa w czeskich archiwach specjalistycznych: przykład Archiwum Uniwersytetu Karola)

- 18 Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kultura Europy Środkowej“. Postęp i Zacołanie w Kulturze Europy Środkowej, Zabrze, 13.-14. 11. 2014 (příspěvek Metamorfozy ideí postępu w czeskim ruchu studenckim końca XIX i pierwszej połowy XX w.)

Referáty přednesené na konferencích budou publikovány v zahraničních časopisech a sbornících.

Pokračovaly intenzívní kontakty s univerzitním archivem v Lipsku. Na jejich základě rozvíjíme i širší kooperaci archivů středoevropských univerzit. ÚDAUK aktivně spolupracuje také s archivem Jagellonské univerzity v Krakově, Archivem vědy Polské akademie věd a Polské akademie věd a umění v Krakově, Ústavem dějin lékařství Lékařské univerzity ve Vídni, Ústavem dejín Trnavské univerzity, s francouzským centrem CEFRES (Praha) a centrem česko-německých vztahů Collegium Bohemicum v Ústí nad Labem.

IV. Stav archiválií

Z celkem 192 spravovaných archivních fondů a sbírek je celkem 123 nepoškozených, u 39 nebyl fyzický stav zjištěn z důvodu nezpracovanosti, u 30 bylo zjištěno poškození. Z charakterů poškození převažuje křehký a lámavý papír, poškození trhlinami a přelomením a poškození prachem. Celkem je evidováno 2038 poškozených evidenčních jednotek.

Extrémní naměřené hodnoty teploty a relativní vlhkosti podle přílohy č. 5 k vyhlášce č. 645/2004 Sb., odst. II.

Místo měření	Datum měření	Teplota (v °C)	Vlhkost (v %)	
Karolinum	2. patro			
	27. 1.	14,2		
	3. 8.	26,5		
	11. 3.		39,7	
	5. 11.		52,9	
	4. patro			
	23. 1.	15,4		
	22. 7.	26,1		
	12. 3.		42,7	
	15. 10.		53,3	
	Trezor			

	14. 1. 23. 6. 27. 1. 21. 5.	14,1 19,1	36,0 63,1
Lešetice	2. NP 28. 10. 8. 7. 30. 1. 20. 10. 3. NP 29. 10. 23. 7. 26. 1. 12. 11.	 12,0 21,0 11,9 24	 40,0 66,6 49,2 68,2

V roce 2014 byla přijata následující opatření k zajištění stabilní vlhkosti a teploty v depozitářích: v depozitáři v Praze byly instalovány žaluzie na okna, čímž budou zmírněny výkyvy teplot v letním období. V trezorovém depozitáři v Praze byl upraven řídicí software klimatizace (odstraněny problémy s regulací vlhkosti).

Tab. č. 3
Množství zhotovených kopií za rok 2014

Název archivního souboru	Počet políček bezpečnostního mikrofilmů	Počet kusů bezpečnostních negativů	Počet políček studijních kopií	Počet digitálních kopií
Právnická fakulta Německé univerzity				18 000
Sbírka uměleckých předmětů				420
Fotoarchiv				1 000
Celkem				19 240

V. KONZERVACE A RESTAUROVÁNÍ

Tab. č. 1

Druh archiválií	Značka archivního souboru	Zkonzervováno a zrestaurováno
Počet preg. listin		
Počet papír. listin		

Počet přívěš. pečeti		
Počet preg. rukopisů		
Počet papír. rkp. nebo knih (a folie?)		
Počet vazeb		
Počet spisů		
Počet map		
Počet grafických listů		
Počet starých tisků		

Tab č. 2
Konzervování a restaurování zakázkovým způsobem

Název firmy	Počet zakázek	Náklady v Kč
Celkem		

Komentář: materiálně technické vybavení a zabezpečení, specifické problémy konzervace a restaurování archiválií.

Komentář ad IV. a V.

V roce 2014 ÚDAUK prokázal splnění podmínek pro potvrzení akreditace podle § 61 zákona 499/2004 Sb. Od 19. prosince 2014 je řádným a plně specializovaným archivem.

V průběhu roku 2014 probíhala jednání o přípravě výstavby nové budovy pro Archiv Univerzity Karlovy, vedením Univerzity Karlovy v Praze a vlastními silami byly vytipovány nové lokality pro umístění stavby. V současné době je připravována studie proveditelnosti na vybrané lokality. Na jejím základě bude vybráno definitivní umístění nové budovy.

Prof. PhDr. Petr Svobodný, PhD.
ředitel ÚDAUK

Mgr. Petr Cajthaml
vedoucí Archivu UK

PhDr. Marek Ďurčanský, PhD.
vedoucí Ústavu dějin UK